

ถิ่นไทยในปากกว้าง

แสงวัฒนธรรมใด

เห็นเทียนอยู่รำไร

ครูนั่นแหละอาจสร้าง

ห่างไกล

ส่องบ้าง

เล่มหนึ่ง

เสกให้ ชัชวาล

(ม.ล.ปิ่น มาลากุล)

วิชาสอนบาลีไวยากรณ์

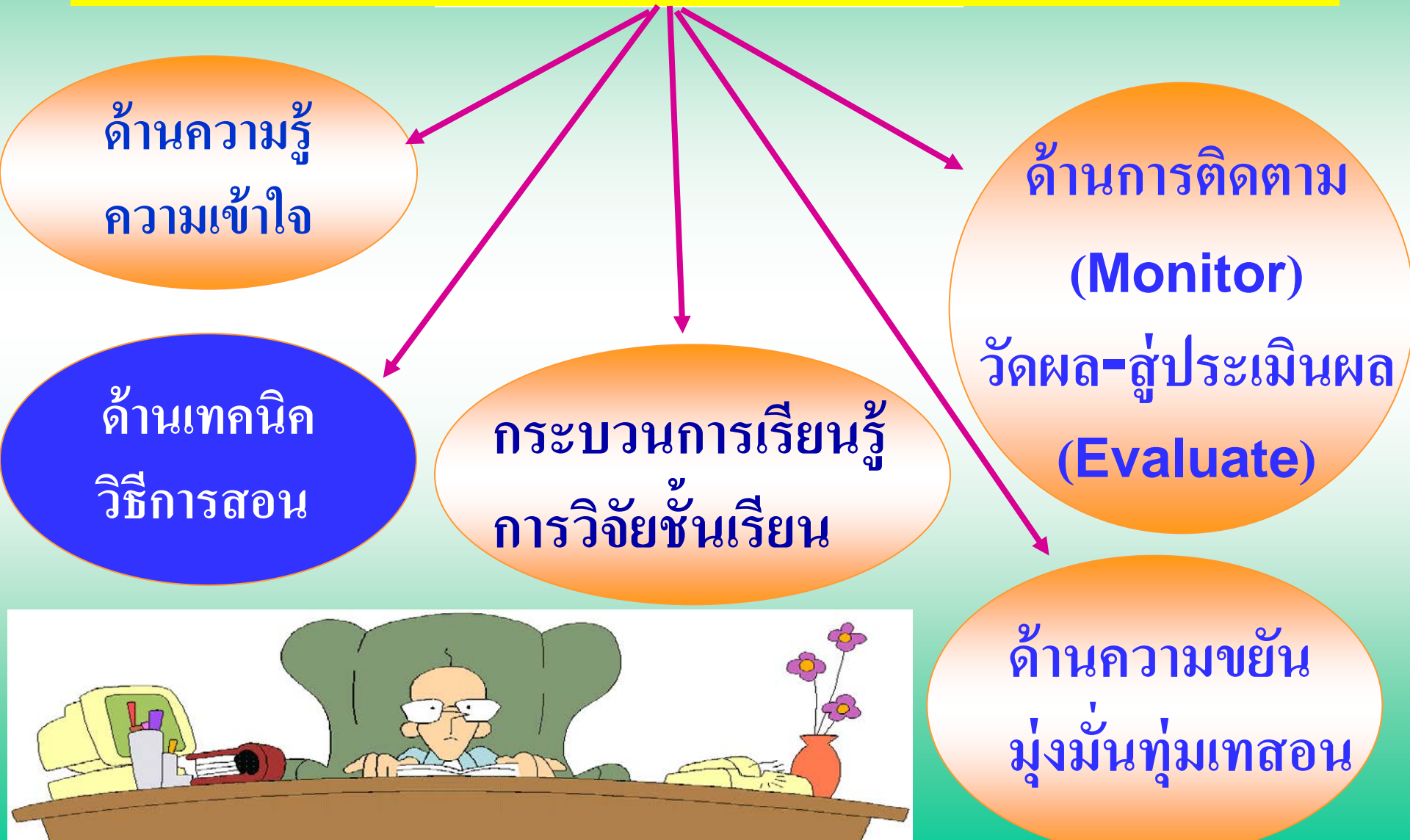
พระพรหมวชิโรดม (สุทนต์)

สำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม

กรุงเทพมหานคร

คุณภาพครูสอนบาลี

แม่แบบวิชา-จรณะ

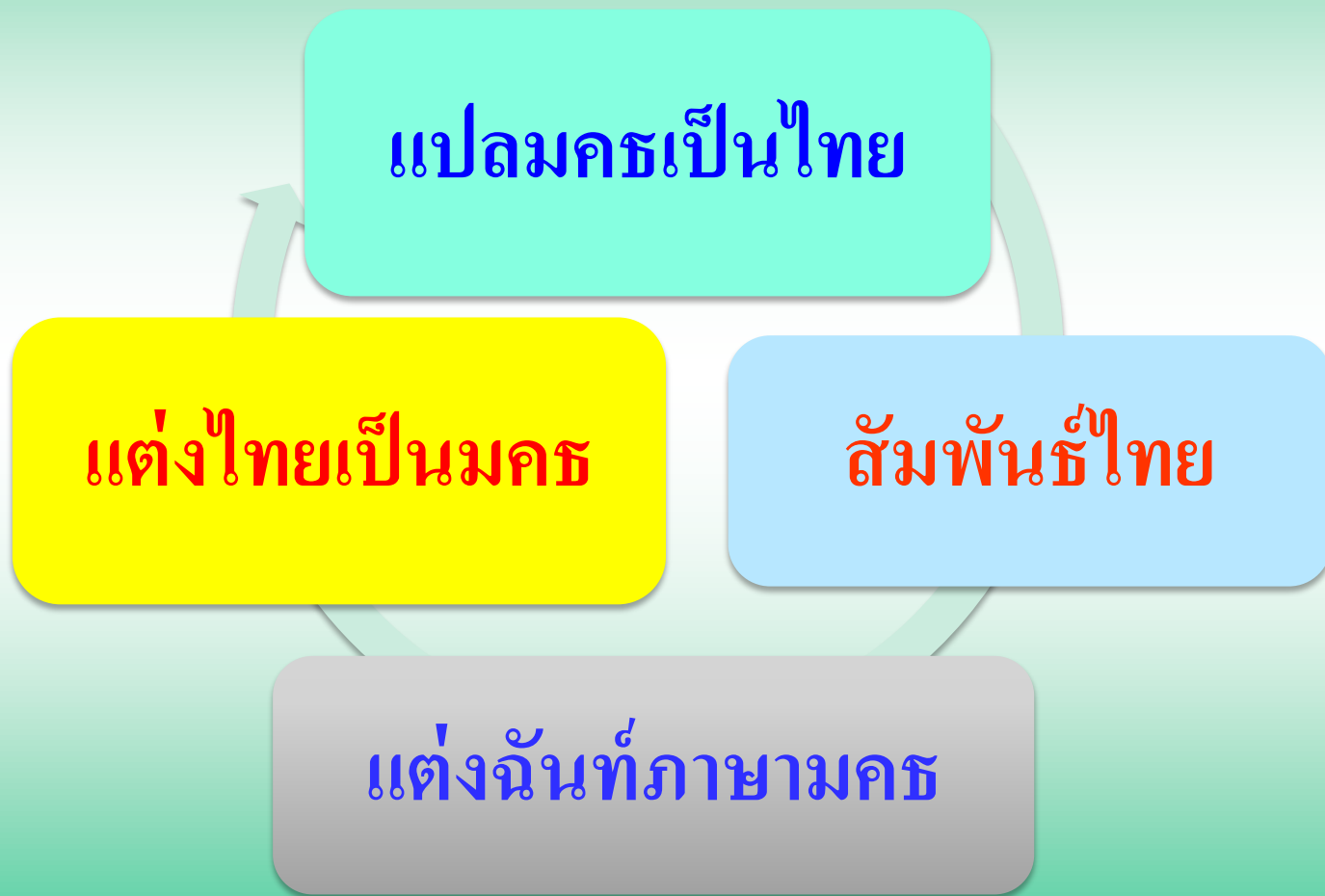
บาลี + ไวยากรณ์

พุทธวจนํ ปาเลตีติ ปาลี (ภาษา)

ปาลียา วุยากรณ์ = ปาลิวุยากรณ์
ปกรณ์ที่ท่าพระบาลีให้แจ้ง

ความสำคัญของบาลีไวยากรณ์

บาลีไวยากรณ์

วจีวิภาค

นาม

อภัยยศัพท์

อาชยาต

กิตกั

สมาส

ตัทธิต

อักษรวิธี

สมัญญาภิธาน

สนธิ

วากยสัมพันธ์

ฉันทลักษณะ

บาลีไวยากรณ์ แยก ๔ ส่วน

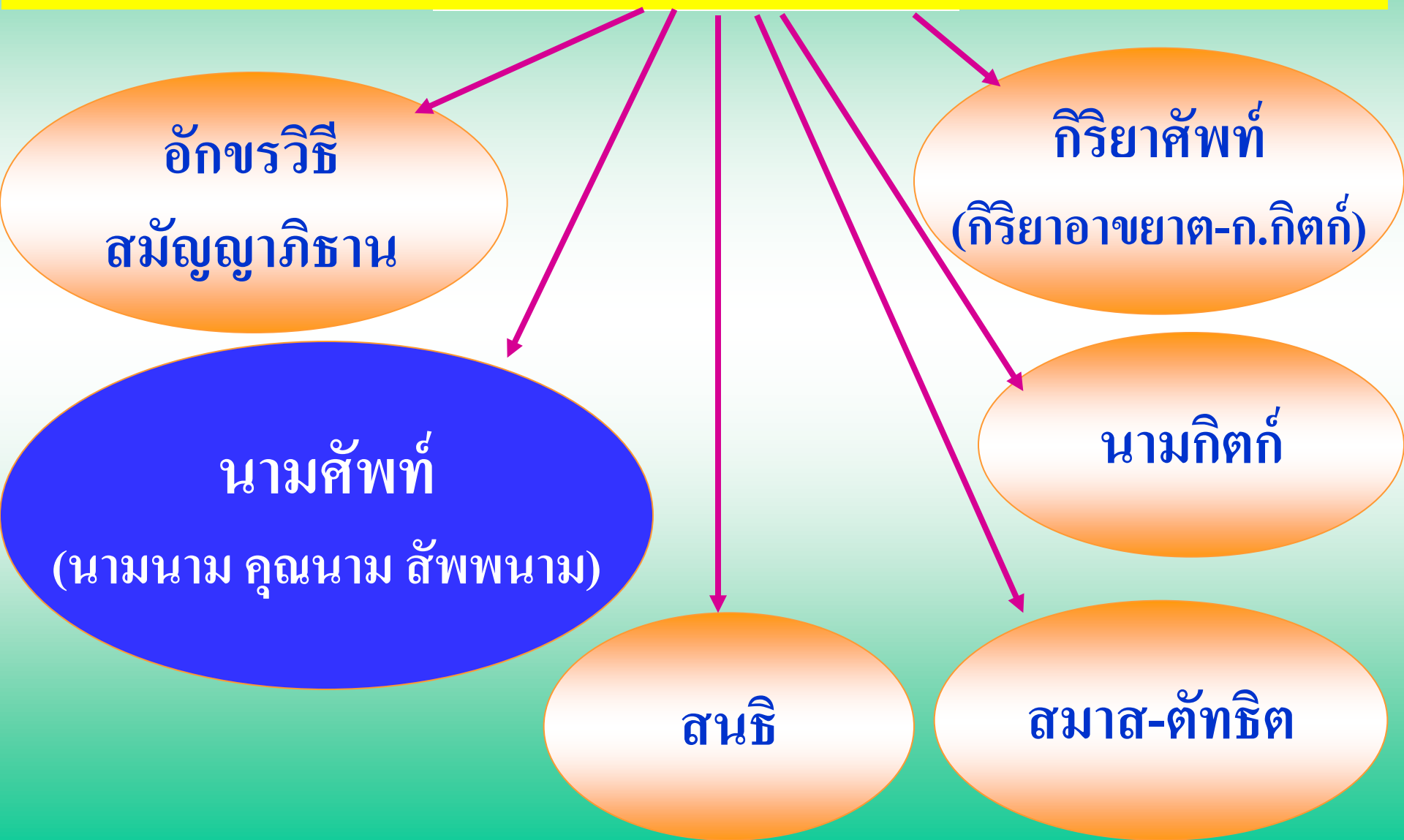
อักษรวิธี
สมัญญาภิธาน-สนธิ

นันทลักษณะ
วณฺณวฺตฺติ-มตฺตาวตฺติ

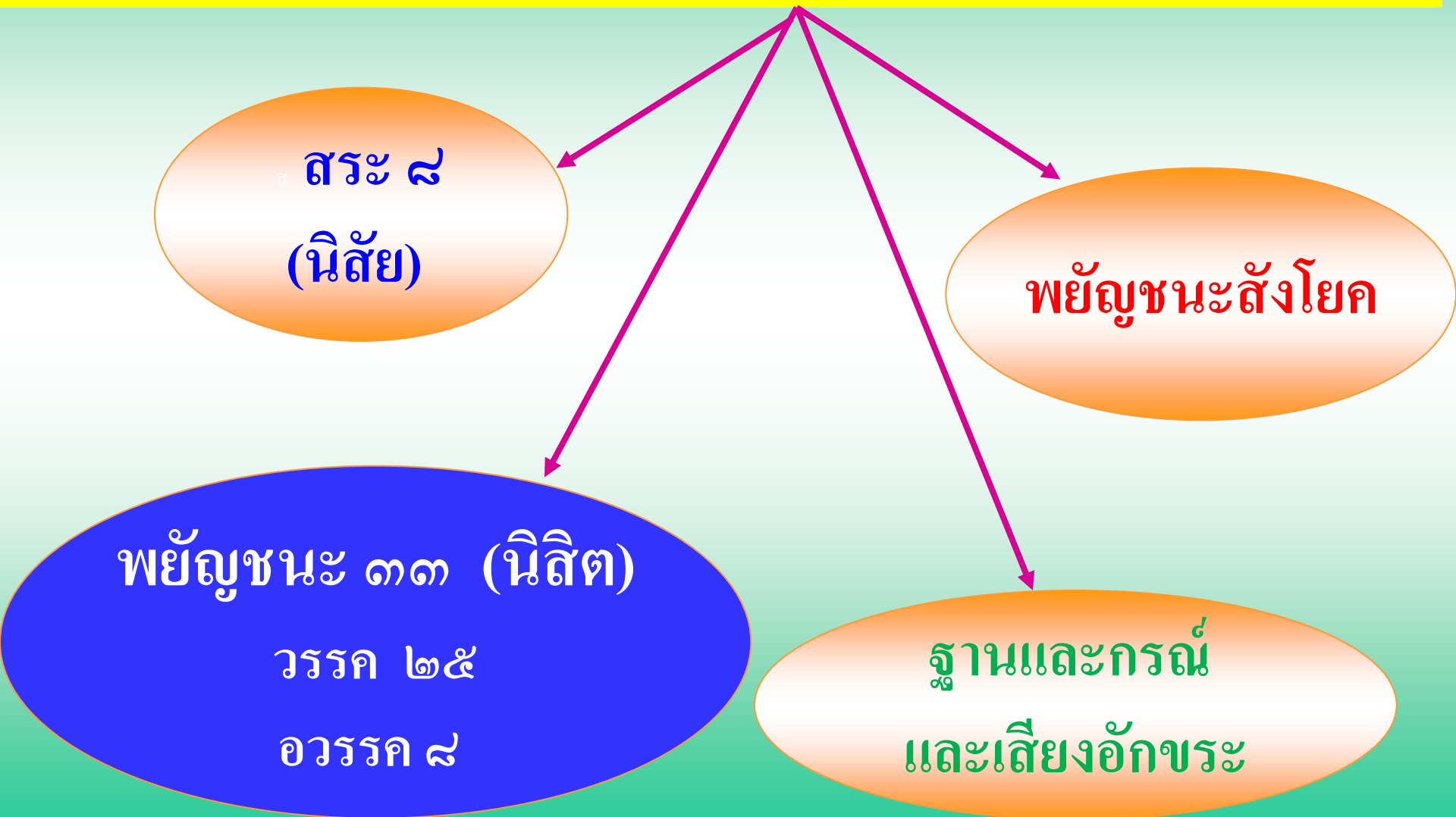
วจีวิภาค
(นาม อพยยศัพท์ สมาส
ศัพท์ิต อาขยาต กิตก์)

วากยสัมพันธ์
(สัมพันธ์มคธ-ไทย)

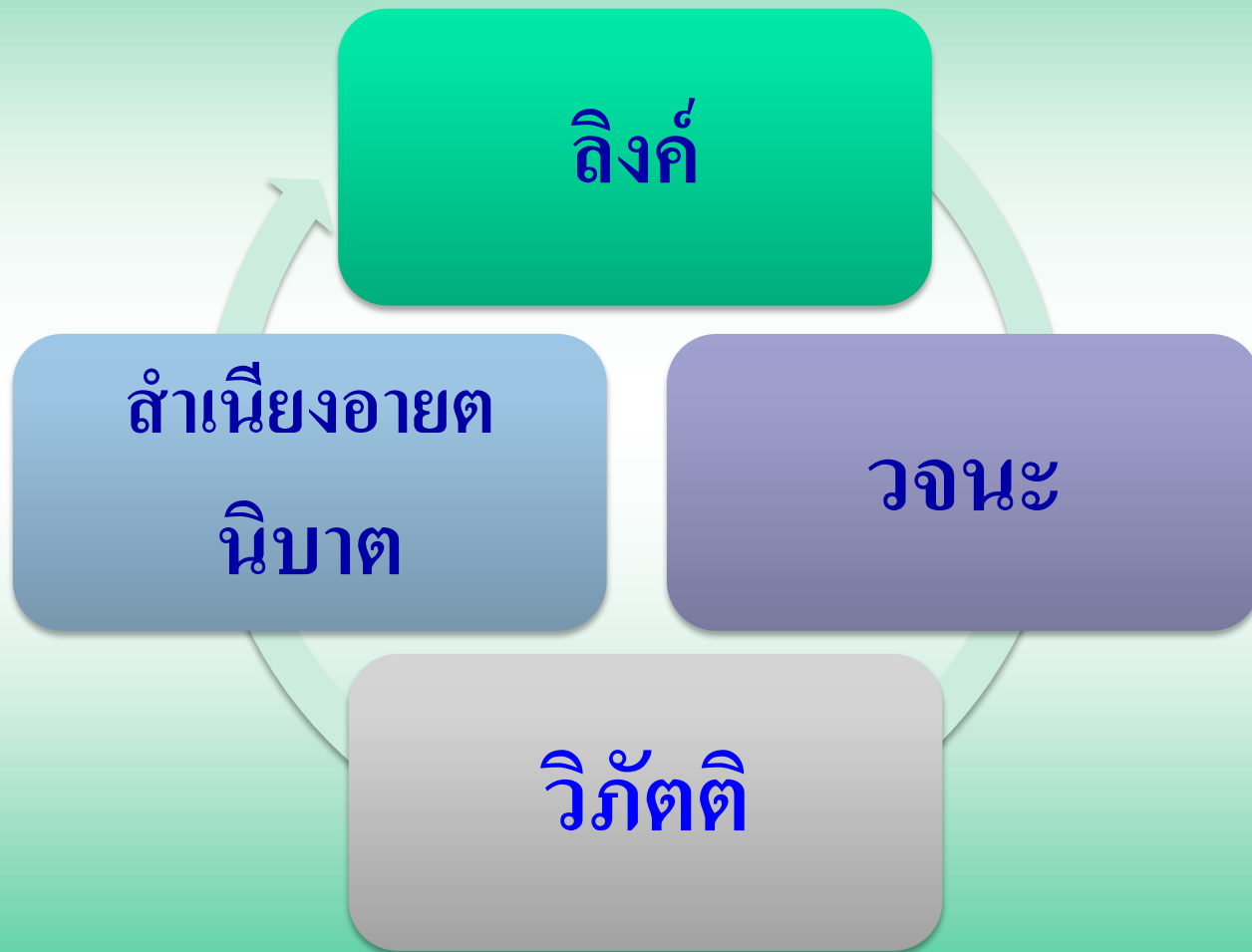
การสอนบาลีไวยากรณ์

แนวการสอนสัมมนาภิธาน

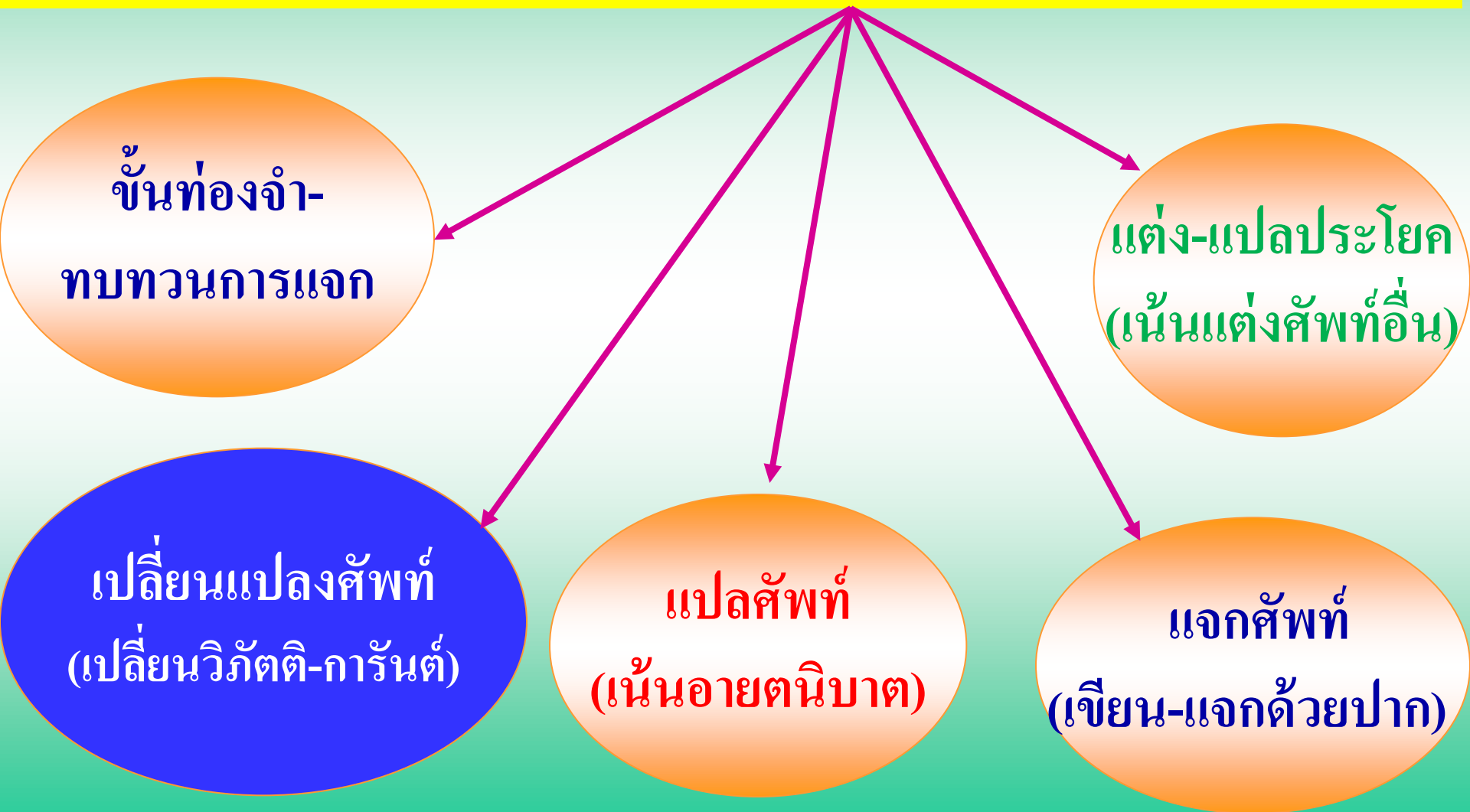

นามศัพท์

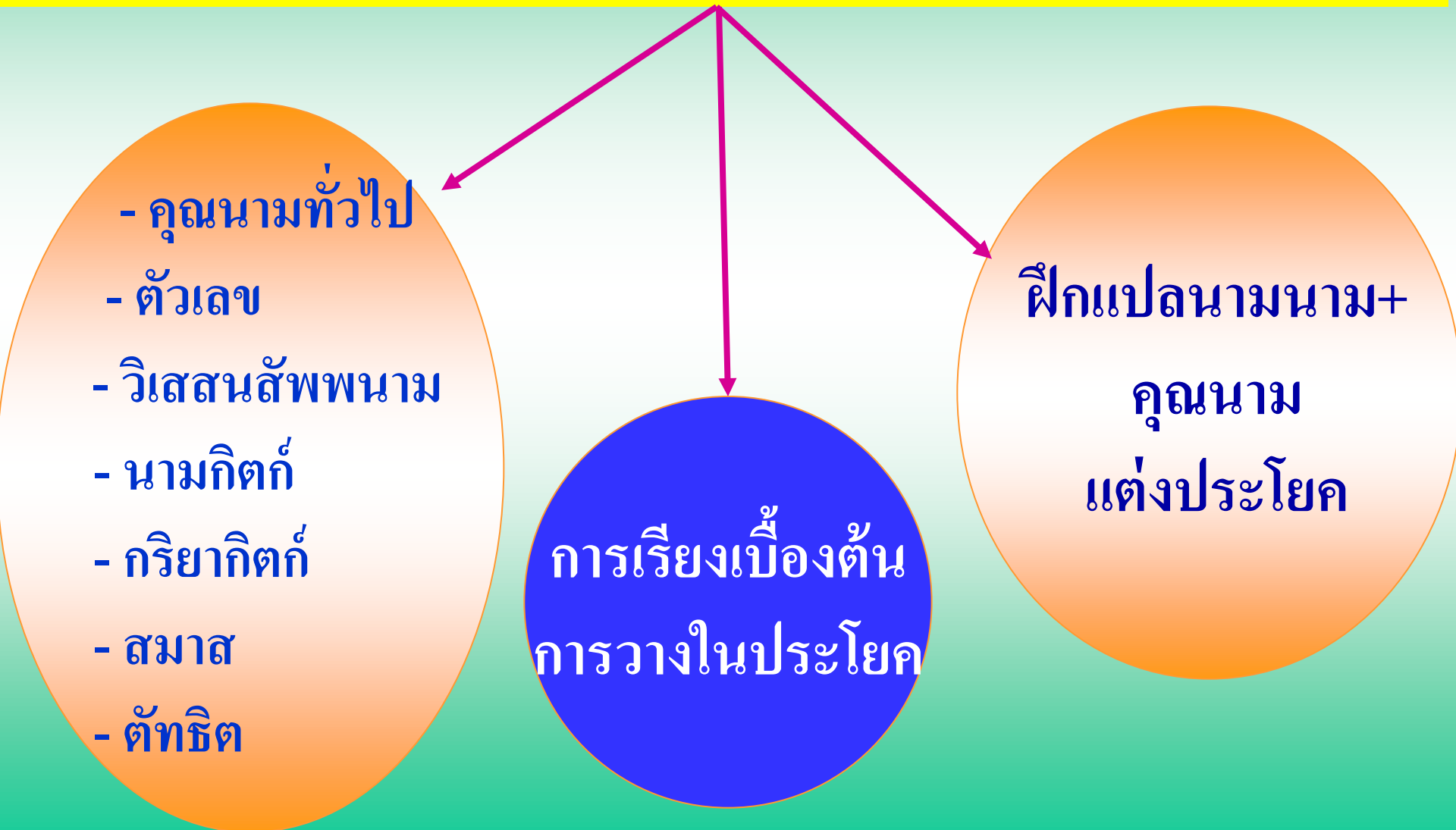
นามนาม ๑-๒

(การ์นต์ ๑๓-กตปยศัพท์) ขั้นตอนการสอน

การสอนคุณนาม

(เป็น ๓ ลิงค์ ตามศัพท์นามที่เป็นเจ้าของ)

สรุป สิ่งที่ต้องฝึกฝนการเรียนนามนาม

- ให้ท่องแบบแจกแต่ละคำรันทให้คล่อง
 - เน้นการฝึกทำตัว และแปลให้เข้าใจ ทุกคำรนต์
 - ฝึกเทียบวิภตติ และสำเนียงอายตนิบาตให้ขึ้นใจ
 - แบบแจกทุกอย่างสำคัญมาก เป็นส่วนสำคัญในการแปล
- * ฝึกแปลและแต่งประโยค ให้เรียงวิภตติได้ถูกต้อง

การสอนสังขยา

คุณนามตัวเลข

- นับ ๑ - ๓๐ และจำนวนเต็ม
- ประกอบสังขยาที่เหลือ

การนำไปใช้ใน ประโยค

ประกอบสังขยา

- นามศัพท์
- ลิงค์
- วจนะ

ฝึกประกอบกับ นามนามทุกวิภัติ

การสอนปฐิสสัพพนาม

ต

- เปลี่ยนวิภัติและการันต์
- นำไปใช้ในประโยค
- หักเรียงประโยค

อมุห

- เปลี่ยนวิภัติและการันต์
- การนำไปใช้ในประโยค

ตุมุห

- เปลี่ยนวิภัติและการันต์
- การนำไปใช้ในประโยค

การสอนวิเคราะห์สนับสนัพพนาม

อนิยม

- ย อญญ อญญตร
อญญตม ปร อปร
กตร กตม เอก อุกย
- สัพพ
- กิ
 - กิ (มีจิต่อทำย)
 - กิ มี ย + กิ + จิ)

นิยม

- ต เอต อิม
- อมุ (อมุก / อสุก)

วิธีการสอน

- เปลี่ยนวิภัติและการันต์
- นำไปใช้ในประโยค (โยคนาม)
- หักเรียงประโยค

การสอนอักษยศัพท์

อุปสรรค

- การนำไปใช้กับนามนาม
คุณนาม และกิริยาศัพท์
(อธิบายพอเข้าใจ)

ปัจจัย

- จำแนกส่วนประกอบ
- การนำไปใช้

นิบาต

- การใช้ในประโยค
- การแปล (ท่องจำ)

อภัยยศัพท์

- ชี้ให้เห็นลักษณะของอภัยยศัพท์ที่ต่างจากนามศัพท์
- วิธีใช้อุปสัค, นิบาต, ปัจจัย
- บทหน้า (อุปสัค) ส่งเสริม สंहาร คล้อยตาม -อาคจฺจติ, อุกฺคจฺจติ, อปกจฺจติ, อนุกจฺจติ, อพฺภูคฺคจฺจติ
- บทหลัง (ปัจจัย) ทำให้ชนิดของคำเปลี่ยน - กตฺวา, กาทเว, กาคูั้, ตตฺร, ตทา, ตโต

ภาคกีรียาศัพท์

กีรียาอาขยาต

- รู้เครื่องปรุงอาขยาต
- แปลได้
- นำไปใช้ในประโยคได้

กีรียาพิเศษ

สกุกา อลั ลพฐา

กีรียากิตก์

- แจกได้ (อนุต มาน ต ฯลฯ)
- แจกไม่ได้ (ตุวา ตูนาทิ)

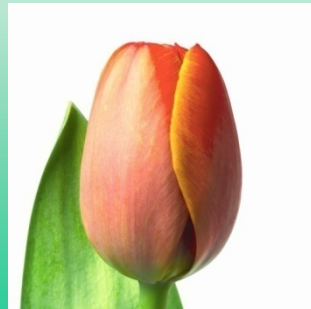
การสอนอาชญาต

เครื่องปรุงกิริยาอาชญาต

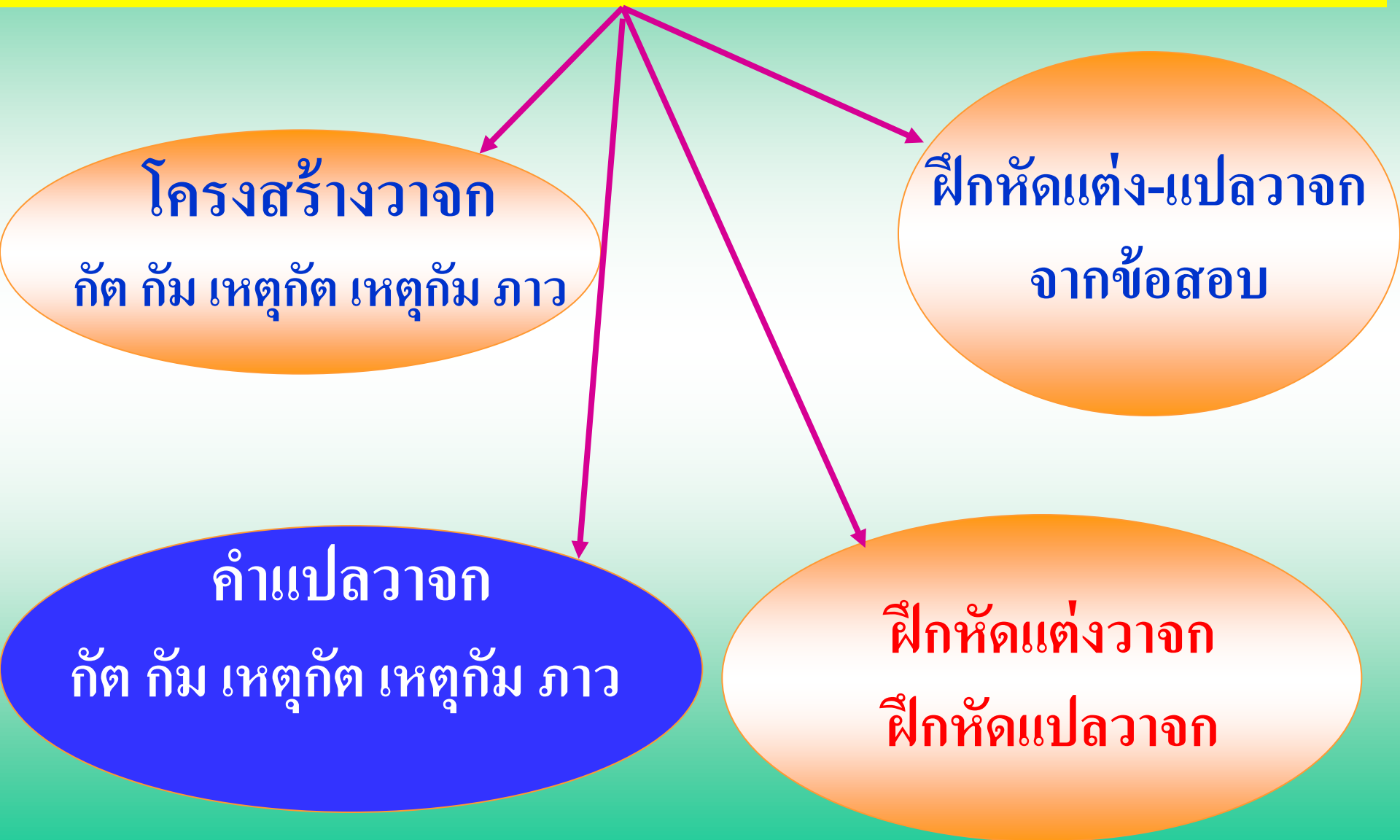

สิ่งที่ควรเน้น

- เปรียบเทียบวิภัตติอาขยาต กับวิภัตตินาม
- ให้เห็นความสำคัญของวิภัตติอาขยาต
- ฝึกแจกธาตุ (โดยเฉพาะวิภัตติหมวดที่ใช้บ่อย) ให้ซ้ำของ

การสอนแต่งฉาก

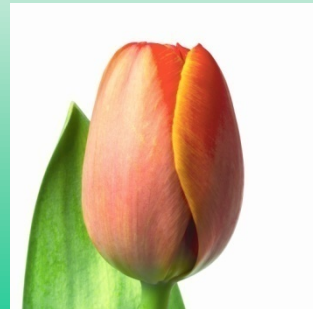
ตัวอย่างจาก

- สู่โท โອทน๋ ปจติ
- สู่เทน โອทโน ปจียเต
- เตน ฎยเต
- สามิโก สู่ท๋ โອทน๋ ปาเจติ
- สามิเกน สู่เทน โອทโน ปาจาปียเต

วาทกทั้ง ๕

- ท่องจำโครงสร้างสร้าง+ทำความเข้าใจโครงสร้างทุกวาทก
- ท่องจำปัจจัยในแต่ละวาทกได้แม่นยำ และสามารถประกอบกิริยาได้
- ฝึกแต่งวาทก + แปลวาทกให้คล่องแคล่ว (อาจจะใช้เวลามาก) + สามารถสลับวาทกได้

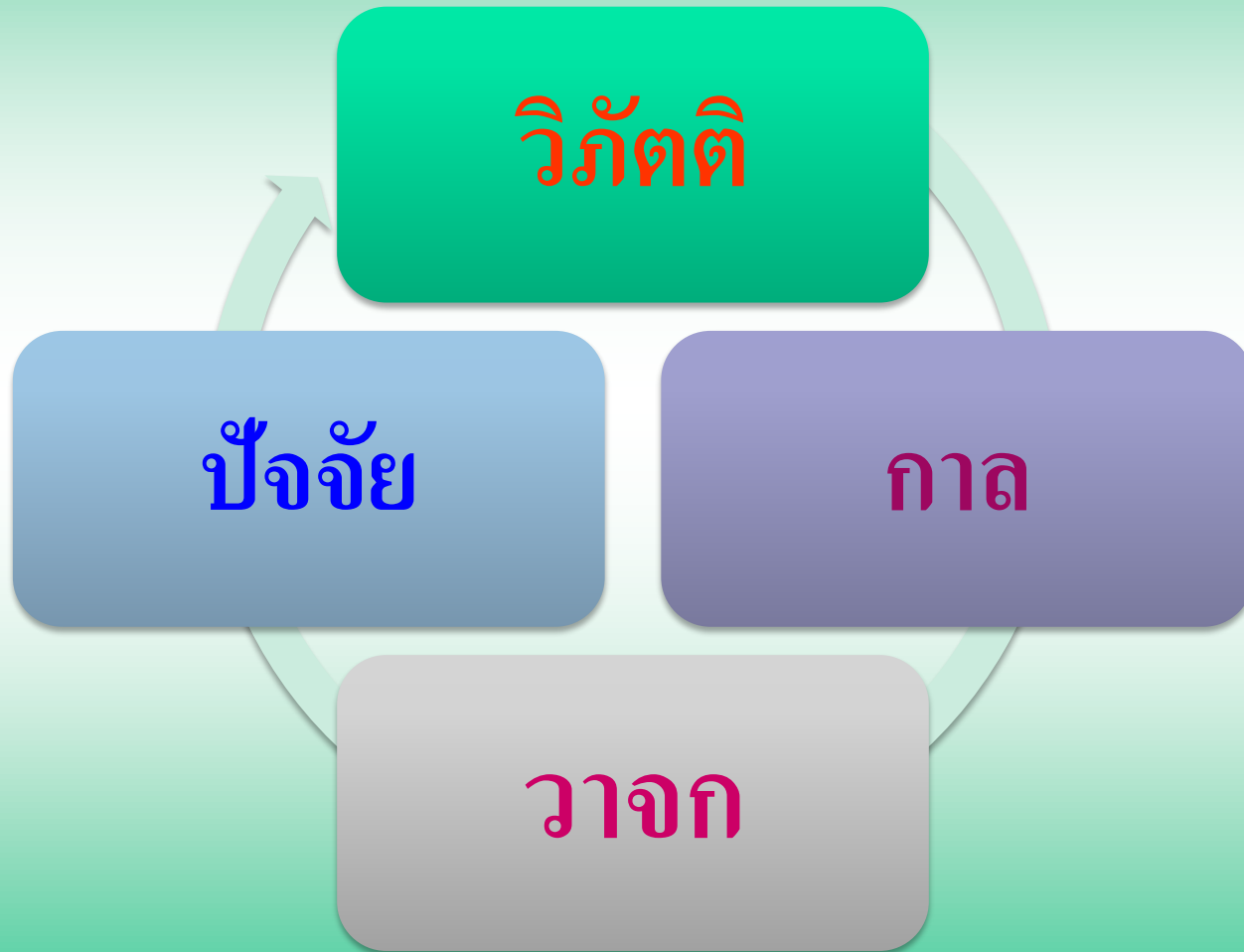
กิตกั

นามกิตกั

กริยากิตกั

ทฤษฎีการคิด

การสอนกิริยาภีตัก

กิริยาที่แจกได้ (อนุต, มาน, ต, อนีย, ตพพ)

วิธีสังเกต ต, ตพฺพ ปัจจัย ที่ใช้คุณพากย์

- สกัมมชาตุ + ต ปัจจัย -> กัมมวาจก, เหตุกัมมวาจก
- สกัมมชาตุ + ตพฺพ ปัจจัย -> กัมมวาจก, เหตุกัมมวาจก
- อกัมมชาตุ + ต ปัจจัย -> กัตตุวาจก, ภาววาจก, (เหตุกัมมวาจก)
- อกัมมชาตุ + ตพฺพ ปัจจัย -> ภาววาจก, (เหตุกัมมวาจก)

การสอนกิริยาภีตัก

กิริยาที่แจกไม่ได้ (ตุวา ตูนาท)

ฝึกหัดประกอบธาตุ
(ธาตุตามหลักสูตร-พิเศษ)

ปัจจัย
(กัตตุ/ เหตุกัต)

- ฝึกหัดแต่งประโยค
- หลักการใช้
- แล้ว, ครั้นแล้ว, เพราะ

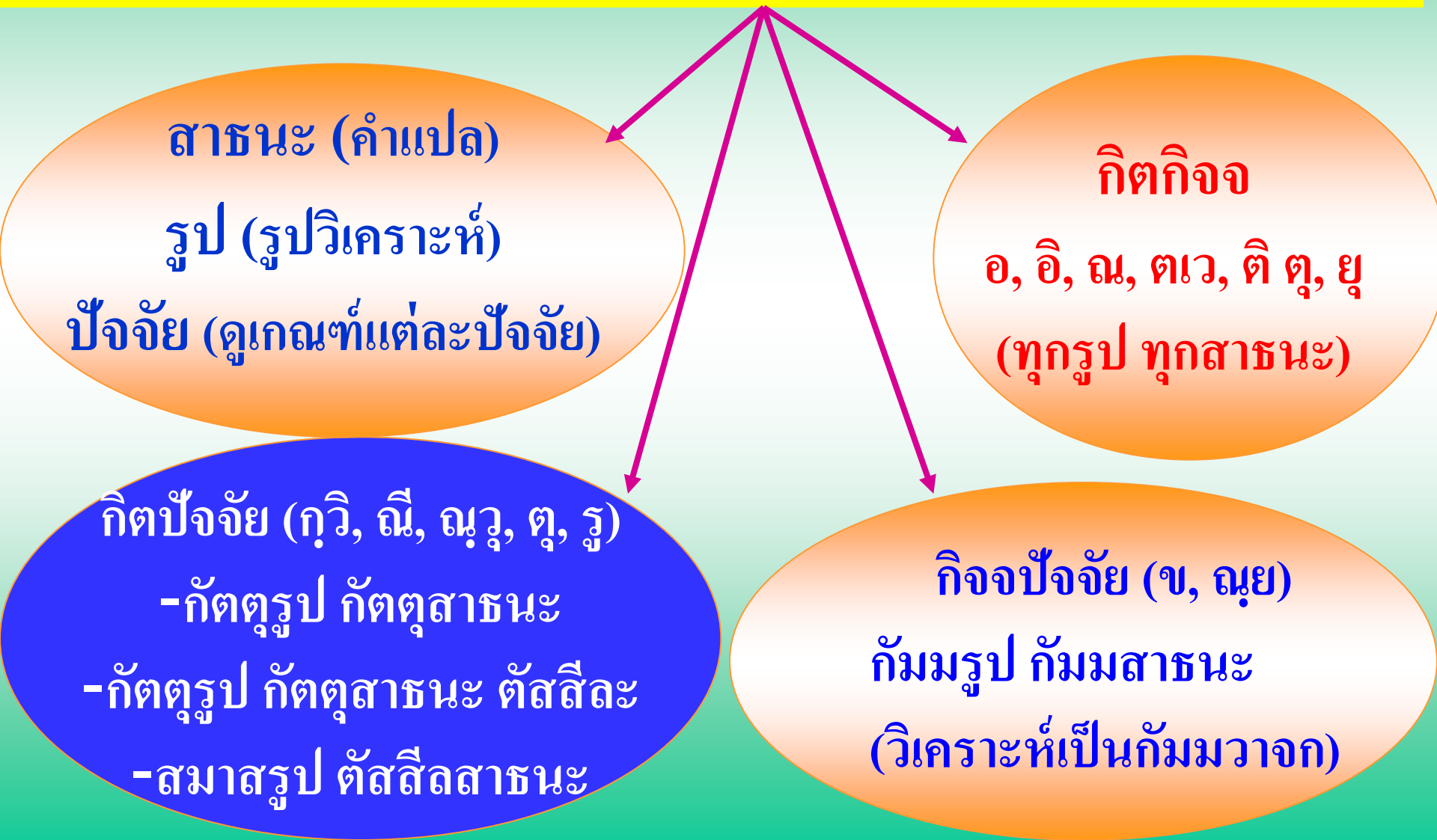
ภาคนามศัพท์

นามนาม และ คุณนาม

การสอนนามกิต्त (เรียนนามศัพท์)

(ทำกิริยา(ธาตุ)ให้เป็นศัพท์นามนาม, คุณนาม)

วัตถุประสงค์การเรียนรู้นามกิต्त

รูป

กัตตุรูป (กัตตุ/เหตุกัตตุ)

กัมมรูป (กัม / เหตุกัม)

ภาวรูป (ภาวจากก)

สาธนะ

กัตตุ - ผู้, ตัว, อัน

กัม. ผู้อื่น... ตัวอื่น..

ภาว อัน- ความ- การ

กรรม เป็นเครื่อง- เป็นเหตุ

อธิกรรม เป็นที่-

ปัจจัย

- กฎเกณฑ์เด่น

ของแต่ละปัจจัย

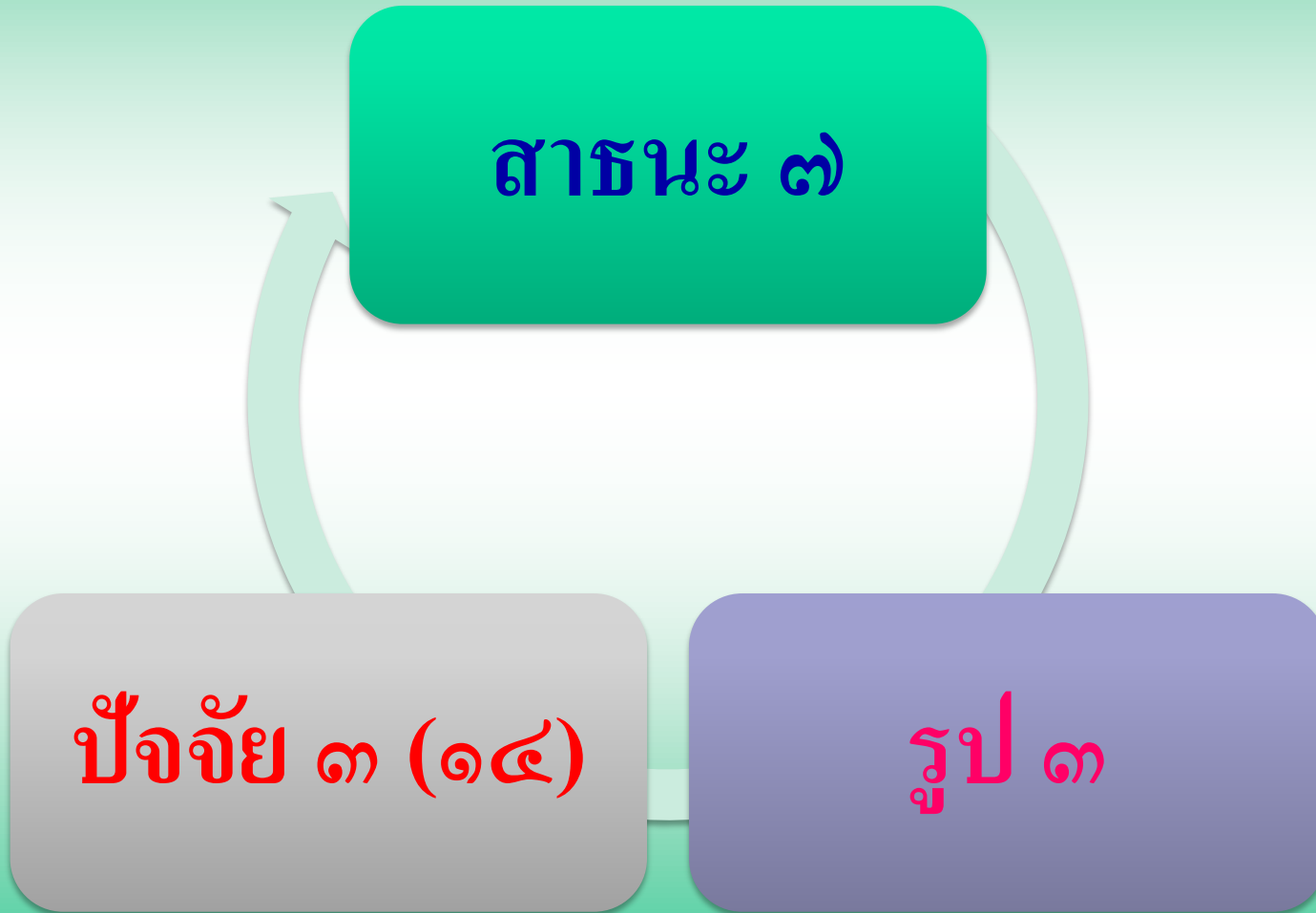
- บันทึกช่วยจำ

นามกิตก์

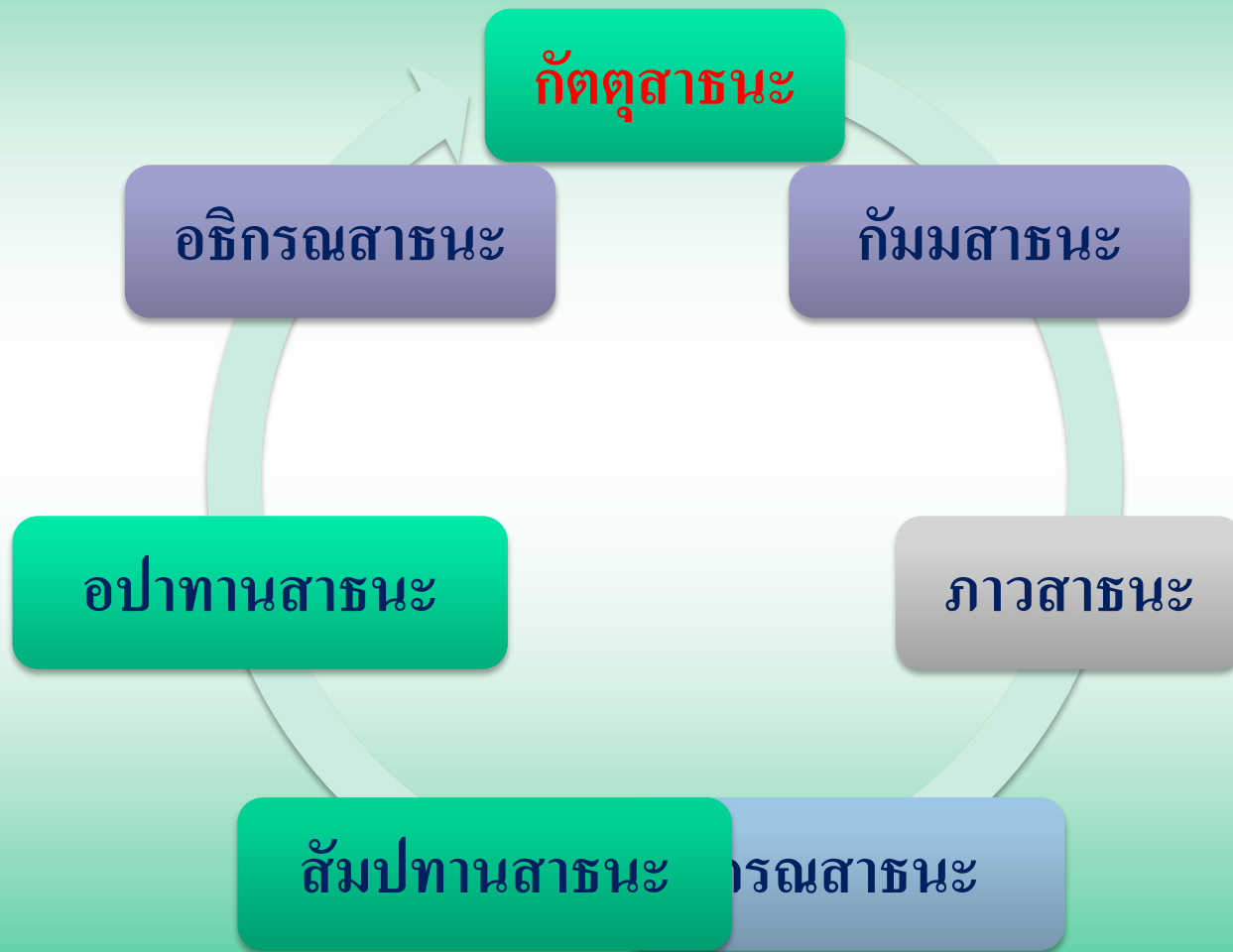
สาธนะ ๓

ปัจจัย ๓ (๑๔)

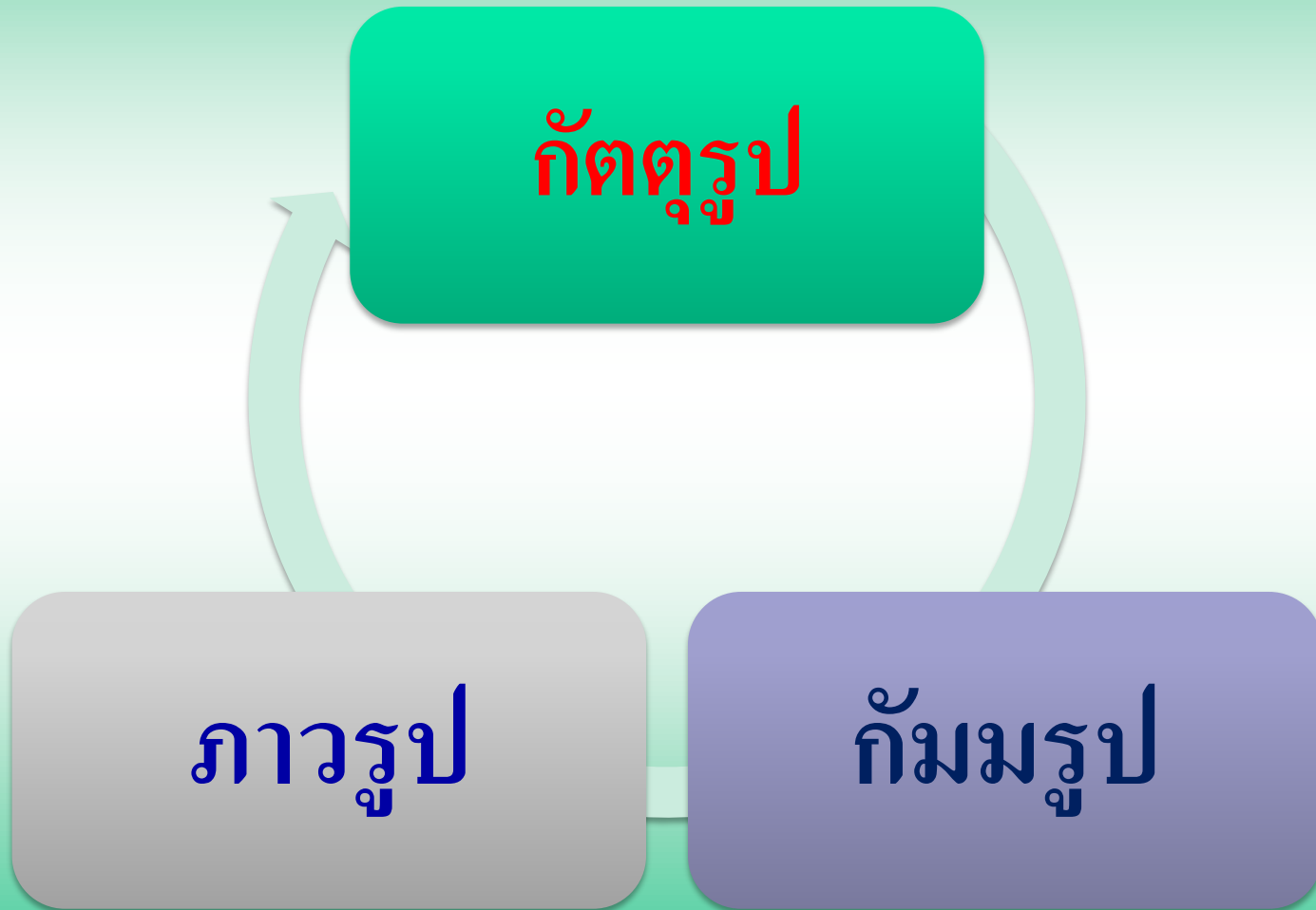
รูป ๓

สารณะ ๓

รูปวิเคราะห์แห่งสาธนะ

การจัดกลุ่มปัจจัยเพื่อเรียนลัด

แปลงธาตุ+ไม่แปลง

ณี ปัจจัย

ณ ปัจจัย

ณฺร ปัจจัย

อ ปัจจัย

อิ ปัจจัย

ติ ปัจจัย

กัมมรูป

กัมมสาธนะ

จ ปัจจัย

ณฺย ปัจจัย

ปัจจัยพิเศษ

ตุ

ปัจจัยใช้น้อย

กฺวิ ปัจจัย

ตุ ปัจจัย

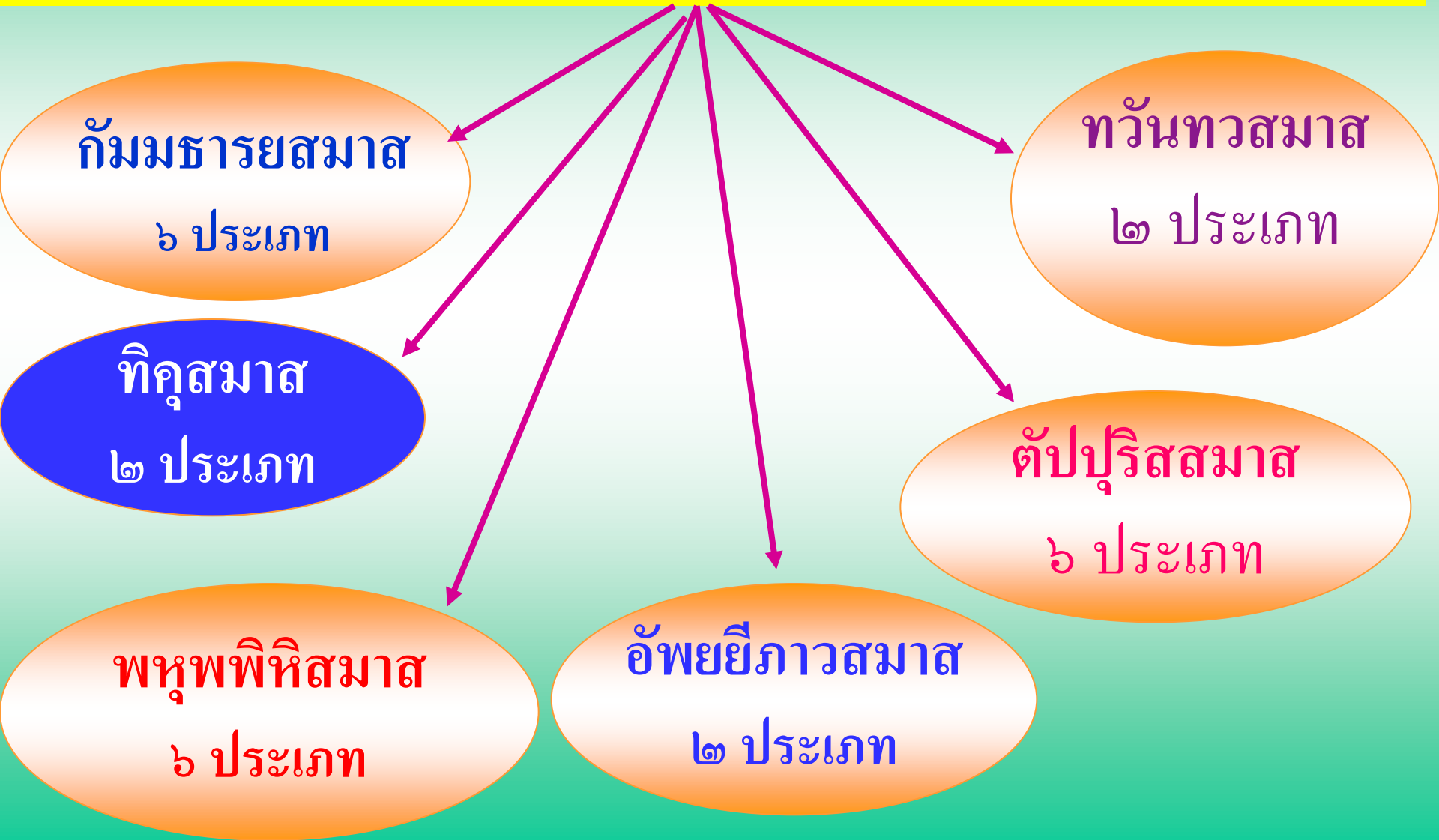
ฐ ปัจจัย

วัตถุประสงค์ของการสอนนามกิต्त

- ต้องเข้าใจลักษณะของแต่ละสาขนะ
- ต้องแสดงแผนผังรูปวิเคราะห์แต่ละสาขนะ
- แสดงวิธีกำหนดรูป และวิธีหาสาขนะ
- เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของปัจจัย ๑๔ ตัว
และวิธีการวิเคราะห์ที่พิเศษ

การสอนสมาส (เรียนนามศัพท์)

การย่อนามศัพท์ตั้งแต่สองขึ้นไปให้เป็นศัพท์เดี่ยว เป็นนาม/คุณ

ลักษณะของสมาส

นามนาม และ คุณนาม

นามนาม + นามนาม
นามนาม + คุณนาม

คุณนาม + คุณนาม
คุณนาม + นามนาม

อุปสรรค หรือ
นิบาต
ที่ใช้คุณคุณนาม

ทิวคฺสมาส

วิ.บุพ.ที่สงขยาอยู่หน้า

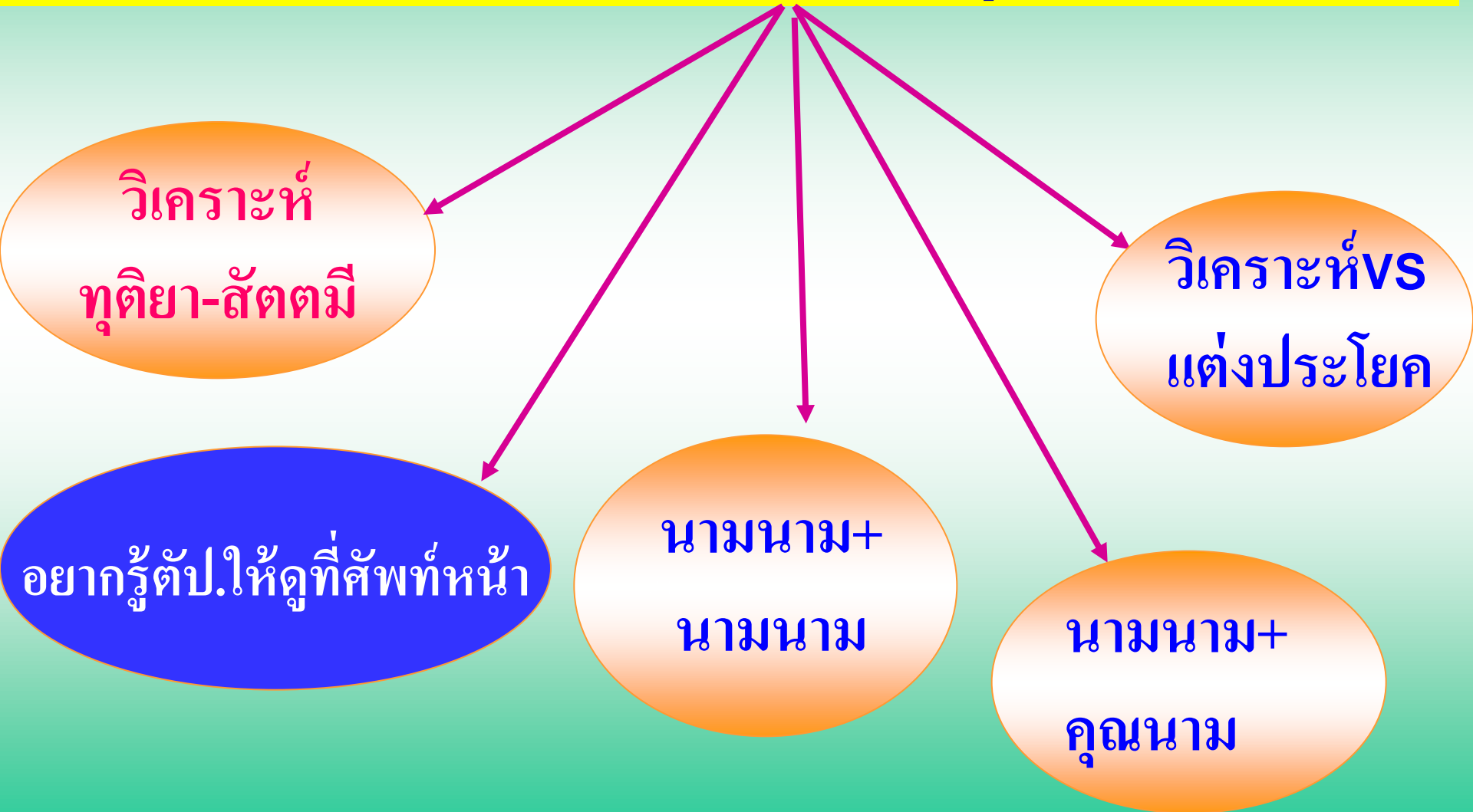
สมาหาร

อสมาหาร

เอก-อฏฐนวุติ นำหน้านามนาม
เอก-อฏฐนวุติ นำหน้ามีอัญบท
เอกุนสตํ ขึ้นไป นำหน้านามนาม
เอกุนสตํ ตามหลังนามนาม
ปุรณสงขยา นำหน้านามนาม
ปุรณสงขยา นำหน้านามมีอัญบท

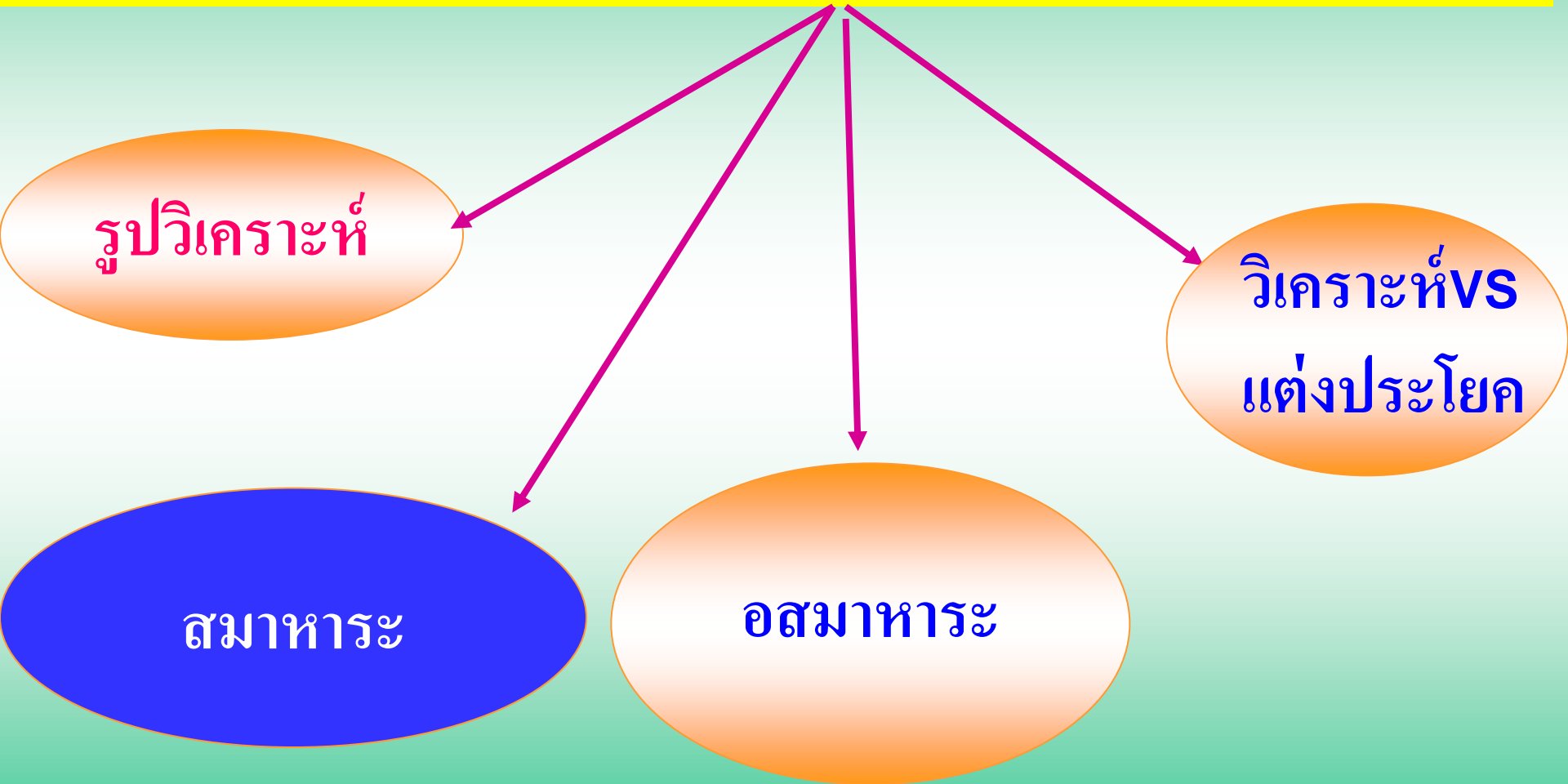
ต้นปุริสสมาส

(สมาสนามนาม / สมาสคุณนาม)

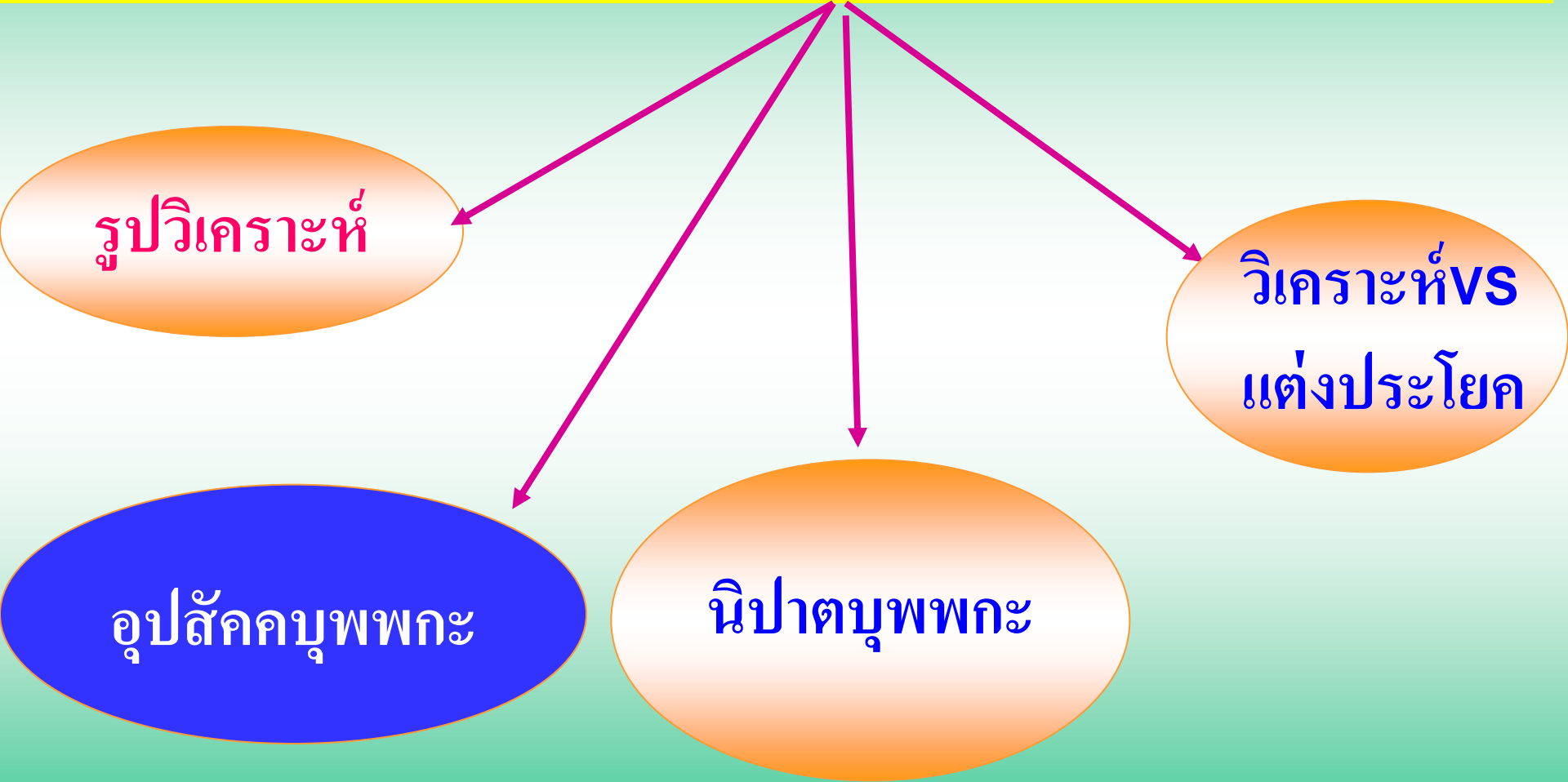
ทวนทวสมาส

(สมาสนามนามล่วน)

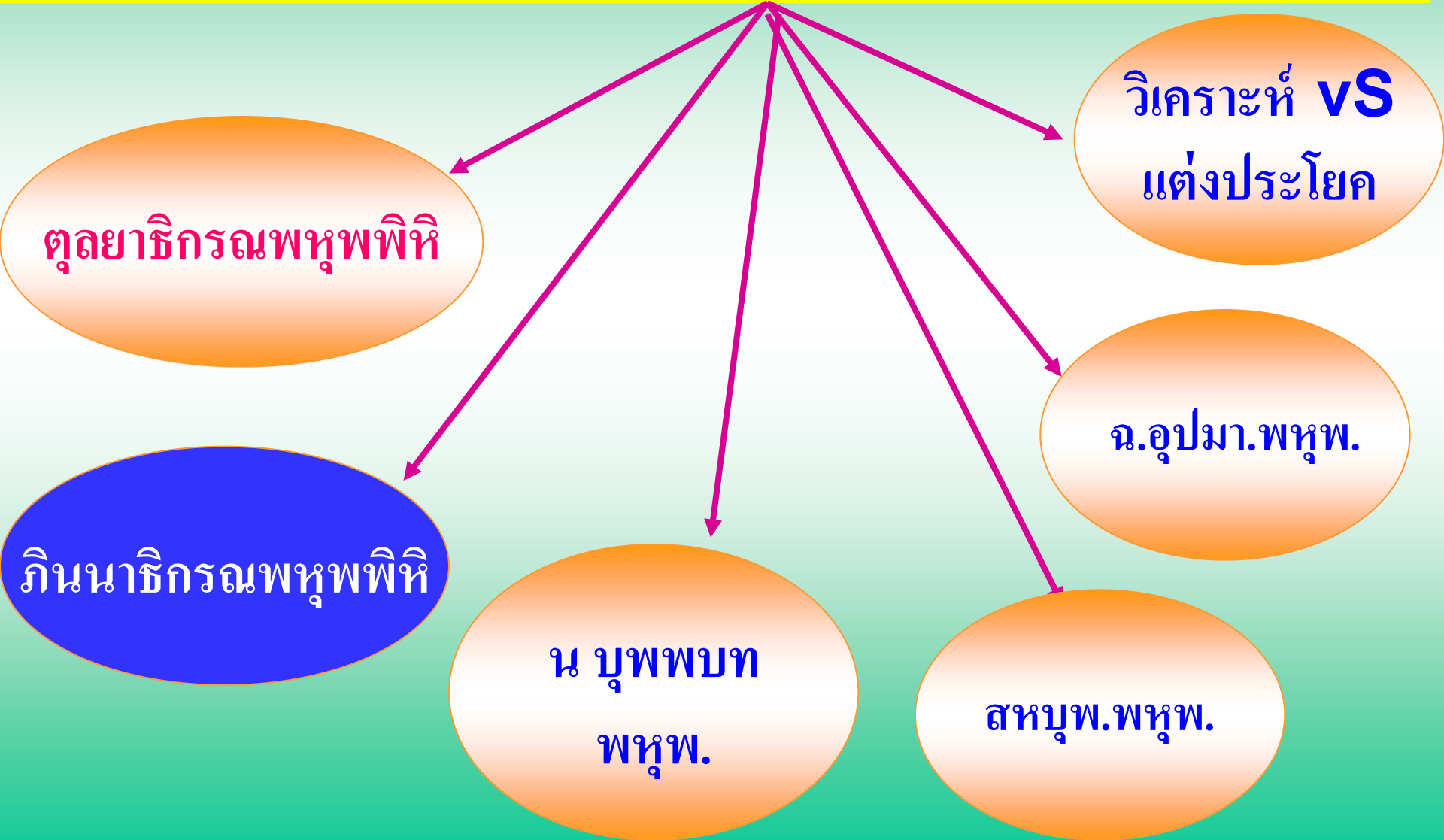

อักษยัภาวสมาส

(สมาสนามนาม/ สมาสคุณนาม)

พหูพพิทิสมาส (สมาสคุณนาม)

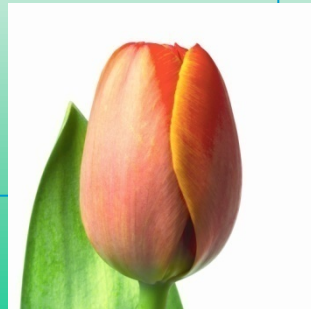
ตุลยา - ภินนา

✘ สนฺตํ จิตฺตํ ยสฺส โส สนฺตจิตฺโต (ภิกขุ)

✘ พหุ นทีโย ยสฺมี โส พหุนทีโก (ชนปโท) /ตุลยา

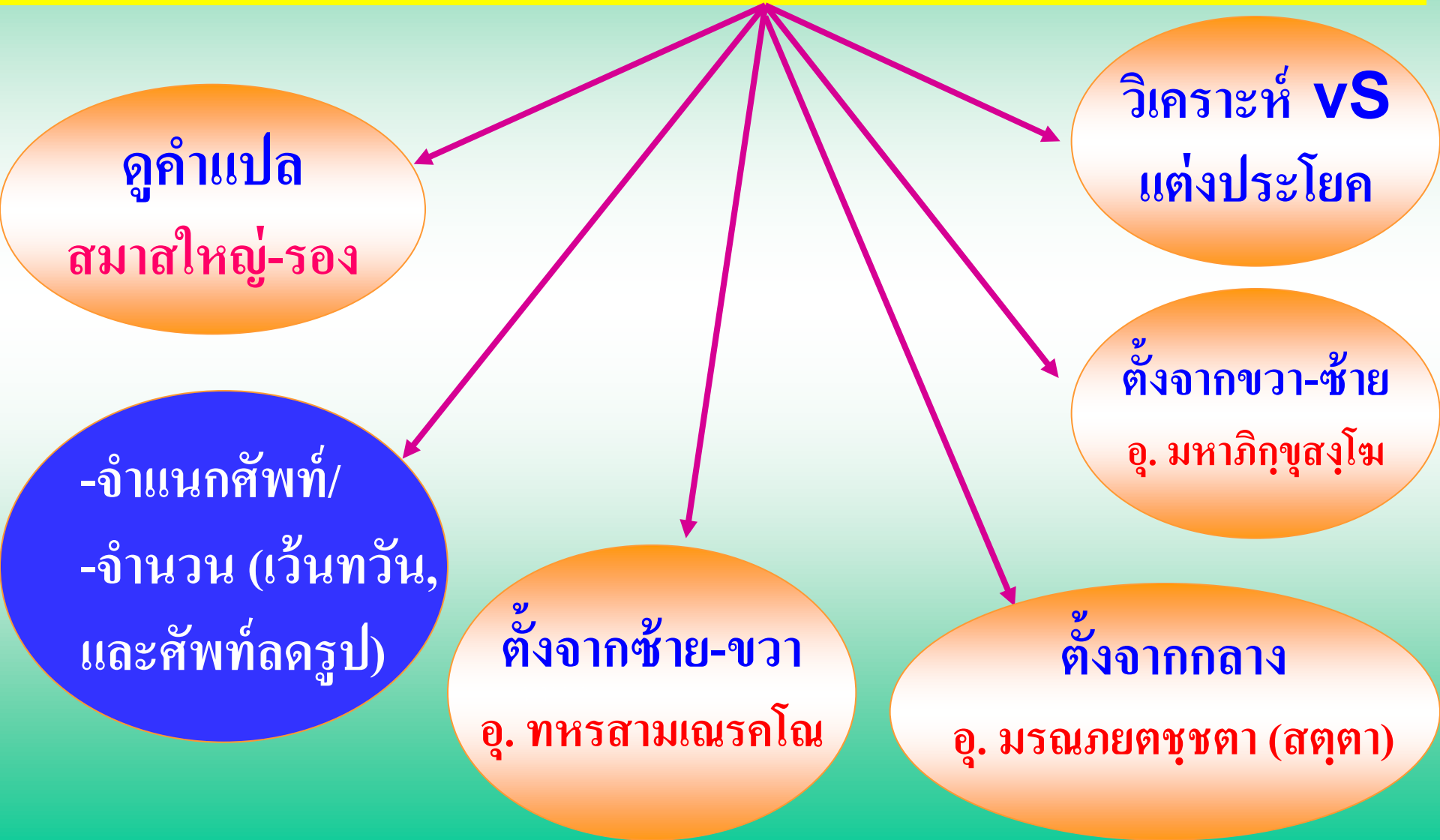
✘ อสิ หตฺเถ ยสฺส โส อสิหตฺเถ (โยธ)

✘ เอกรตฺตี วาโส อสฺสาตี เอกรตฺติวาโส

สมาสท่อน

(สมาสตั้งแต่สองขึ้นไปย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน)

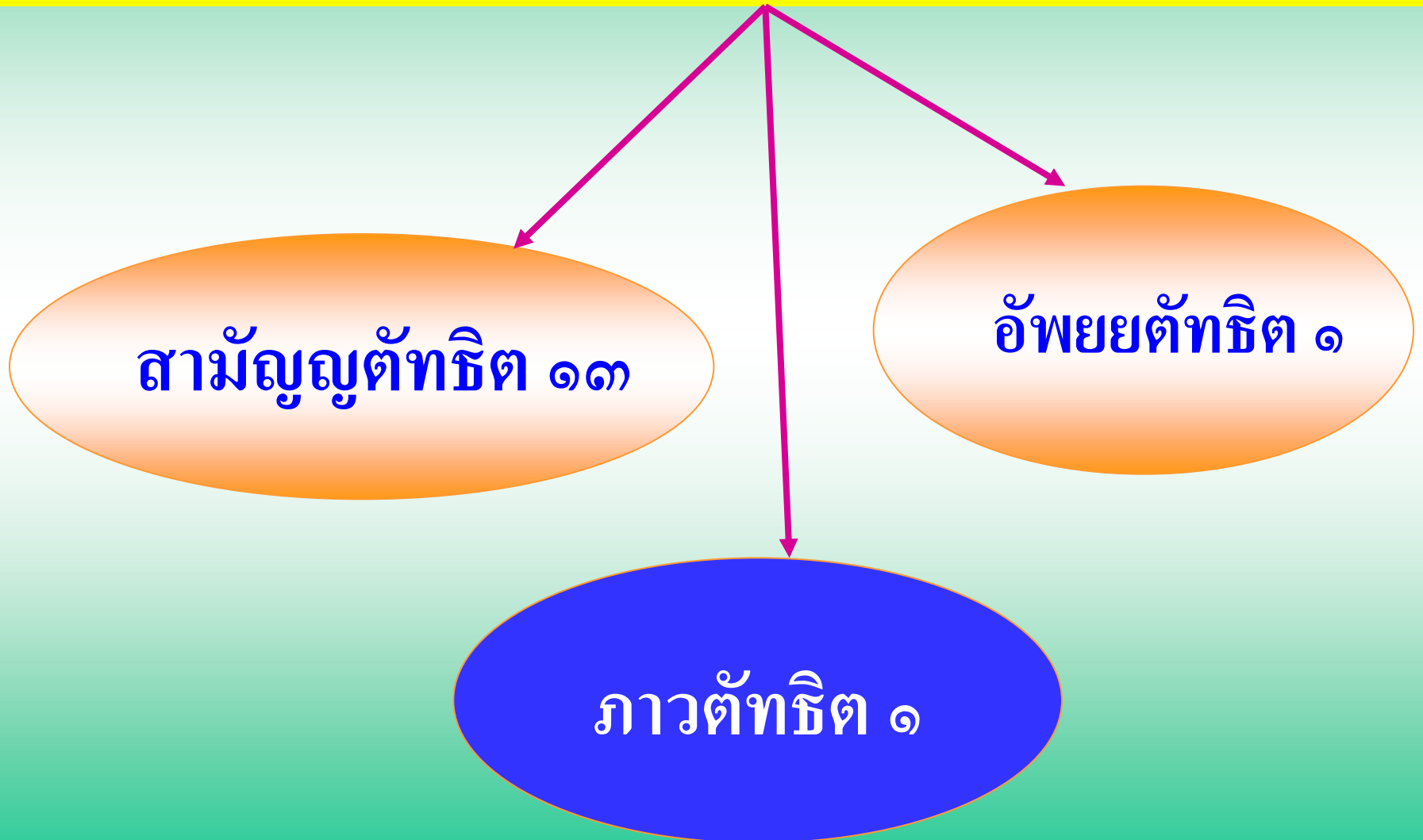
ศัพท์สมาสทอง

- มหาภิกขุสงฺฆปริวฺโต
- มหาโมหตโมนทฺธ (โลโก)
- จพฺพณฺณรํสีโย กตสรีรปฏฺฐชคฺคโน
- จตฺตปาณฺนิอุปาสกฺวตฺถุ
- ปุณฺณปาปปหฺสีโน อมิตฺตมทฺทหนํ

วัตถุประสงค์ของการสอนสมาธิ

- ต้องเข้าใจลักษณะของแต่ละสมาธิ
- เข้าใจรูปวิเคราะห์ของแต่ละสมาธิ
- สามารถวิเคราะห์ห้สมาธิท่องเที่ยวได้ (ระดับ
ธรรมดา+ระดับสูง)
- สามารถแปลและนำไปใช้ในประโยคได้

ตัดชีวิต

สามัญญุทัตถิถิต ๑๓

๑

- โคตตตถิถิต ๘ ณ, ฌายน, ฌาน,....

๒

- ตรัถยาถิถิต ๑ ฌิก

๓

- ราคาถิถิต ๑ ณ

๔

- ซาตาถิถิต ๓ อิม, อีย, กีย

๕

- สมุหถิถิต ๓ กณ, ณ ,ตา

๖

- จ्ञานถิถิต อีย, เอยุย

สามัญญัตถจิต ๑๓

๘

● พหุลัตถจิต อาลุ

๙

● เสฏฐัตถจิต ตร,ตม,อียิสฺสก,อีย,อิฏฐ

๑๐

● ตทสสัตถิตถจิต ๕ วิ,ส,สี,อิก,อี,ร,วนฺตุ..

๑๑

● ปกตัตถจิต มย

๑๒

● สังขยา ก

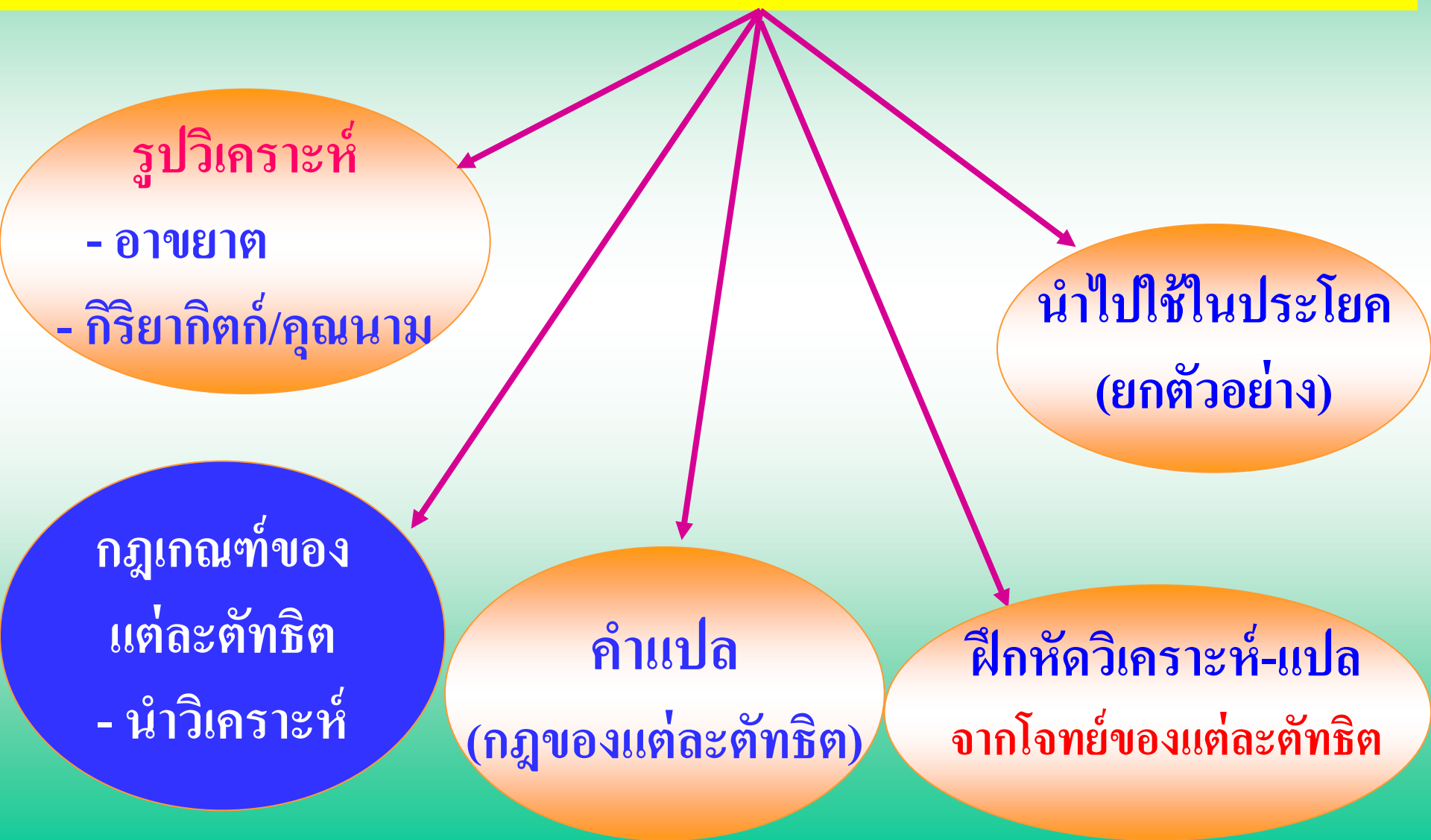
๑๓

● ปุรณ ตีย ถ ฐ ม อี

๑๔

● วิภาค ชา โส

แนวทางการแปลและรูปวิเคราะห์ทัศนิต

วัตถุประสงค์ของการสอนตัดทิต

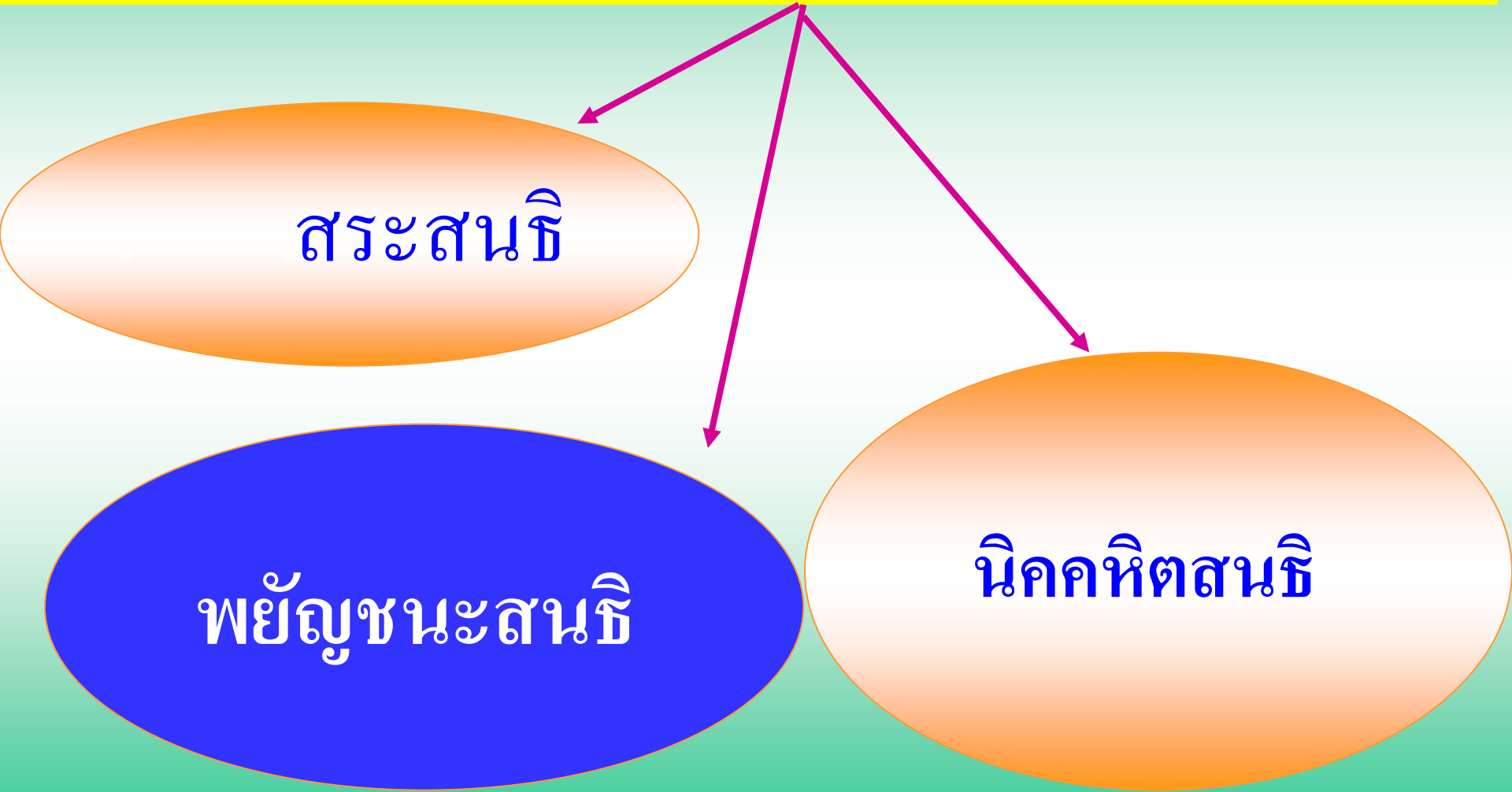
- ต้องเข้าใจลักษณะของแต่ละตัดทิต/ข้อควรรู้
- เข้าใจรูปวิเคราะห์ของแต่ละตัดทิต
- สามารถวิเคราะห์ตัดทิตท้องได้ + (ตัดทิตมีสมาสเป็นท้อง/ สมาสท้องตัดทิต)
- สามารถแปลและนำไปใช้ในประโยคได้

สนธิ

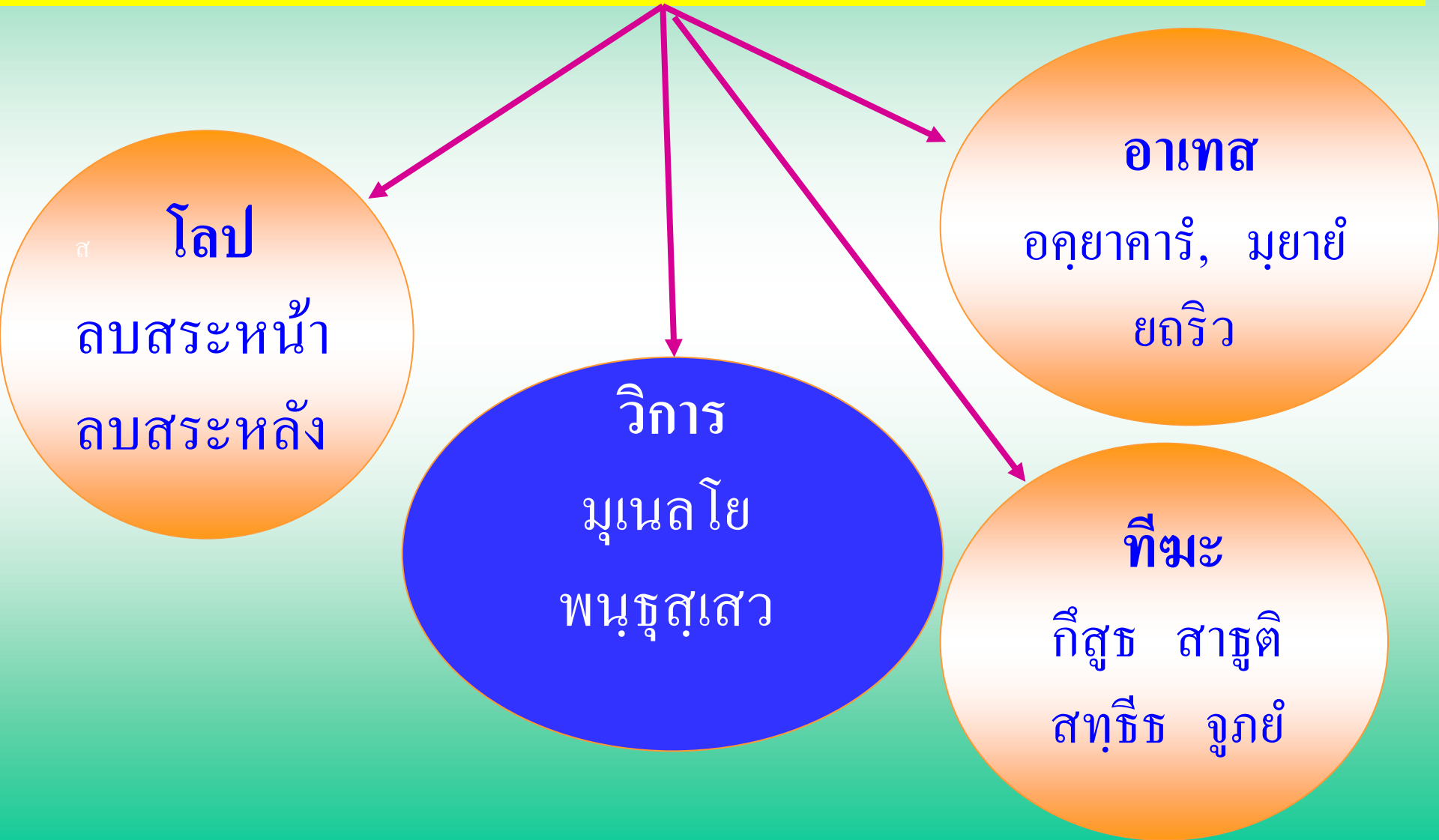
สระสนธิ

พยัญชนะสนธิ

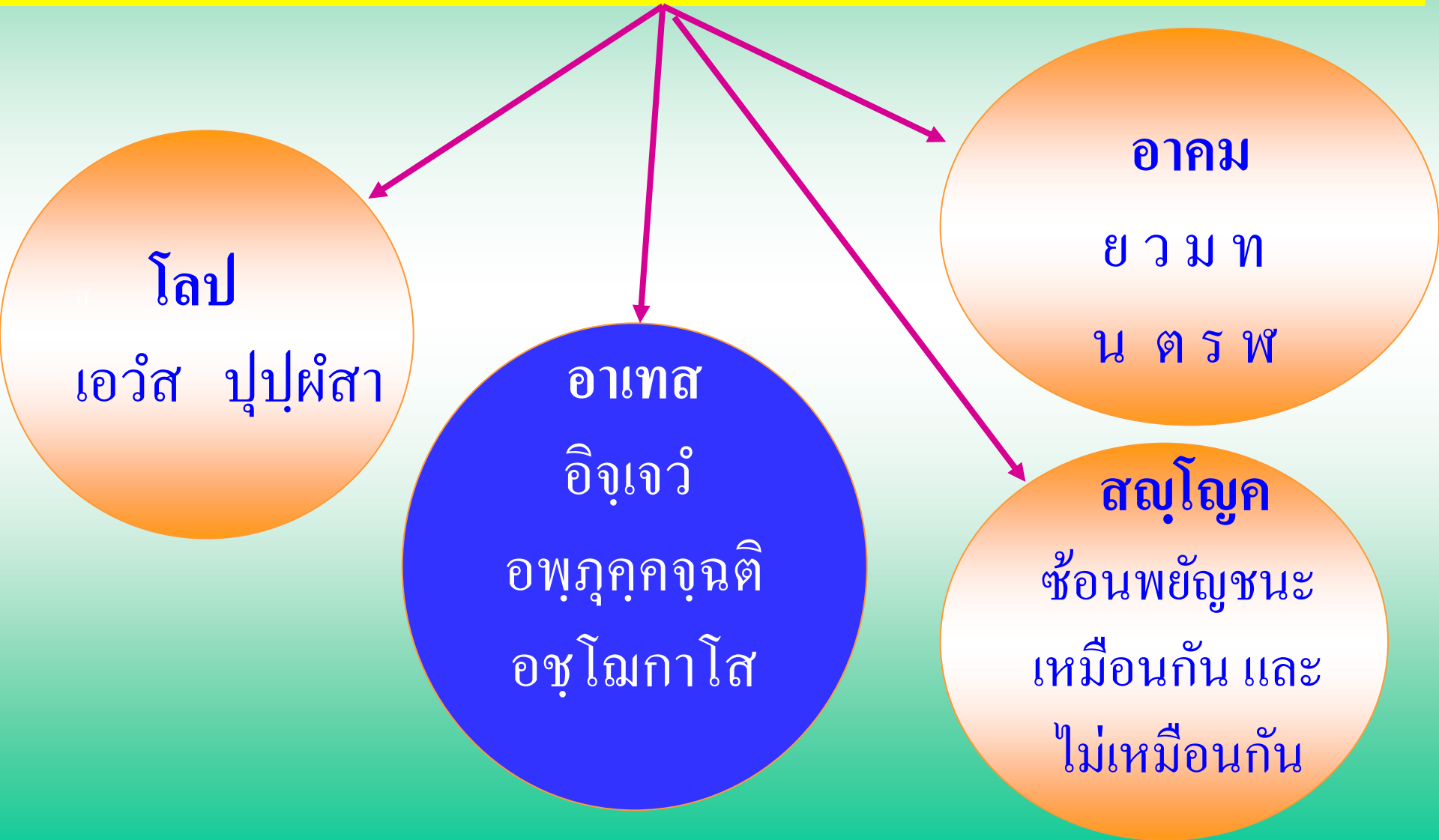
นิกคหิตสนธิ

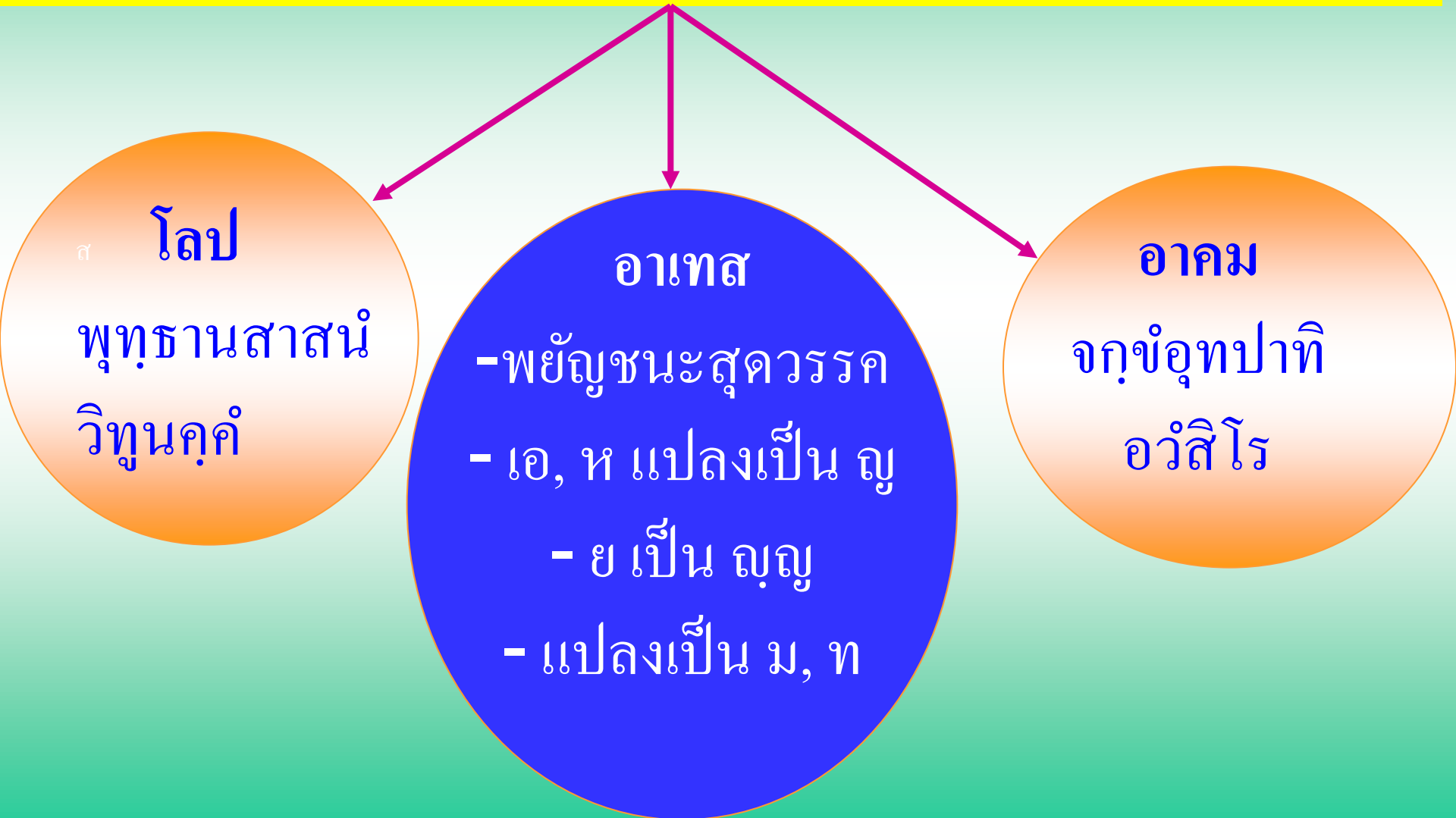
การต่อสระ (เน้นที่ใช้มาก)

การต่อพยัญชนะ (เน้นที่ใช้มาก)

การต่อนิคคหิต (เน้นที่ใช้มาก)

ปัญหา

ทำให้ผู้นำ

เข้มแข็ง

เวลา

ทำให้ผู้นำ

เชี่ยวชาญ

การตัดสินใจ

ทำให้ผู้นำ

รู้ถูกรู้ผิด

ความคิด

ทำให้ผู้นำ

เลิศทางปัญญา

ขออนุโมทนาขอบพระคุณ

ครูสอนบาลีทุกท่าน

พระพรหมวชิโรดม (สุทัศน์ ป.ธ.๘, Ph.D.)

สำนักเรียนวัด โมลี โลกยาราม

กรุงเทพมหานคร